

VISSZEMUTATÁS, NYILVÁNOS
BIVATAL ÉS NYERDA

Ciuj-Kolozsvár, St. Baron
utca, 10. (Brassai-utca) 10.

Alapítvány: Szerkesztő: Eg
Kiadóhivatal — 4/7
N. Sz. — 558

Írártok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
zendők. Írártokat nem
vissza.

UKELETT

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Réltre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 30.—
Egy szám — 1.50

1924 október 18 Szombat

Ciuj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 233. szám

5685. Tisri 20

A Pére Lachaise új lakója

Párisból jelentik: Anatole Franceot
ma helyezték örök nyugalomra a Pére
Lachaise párisi temetőben.

A halál, mely őt sem kímélhette, a mű-
nagyságtól és maradványától, melyet al-
kotott, semmit sem von le, sőt azzal a nemes
patinával vonja be, mely a nagy alkotásokat
a távolodó és megszépítő időben szinte trans-
cedens regyogásná varázsolja. A Pére Lachaise
új lakója, akit földi pályafutása Anatole
France néven ismert a művelt emberiség, ha-
lálával és testi elmúlásával életét igazolja csak:
a sir az örökkévaló élet egy megnyugtató stá-
ciója, mely megszabadít legkihíválóbb tény-
kedésüktől — a gondolkodástól.

Az emlékoszlopra, mely majd sirján emel-
kedik, legemlékezetesebb szavait vésetném:
szeretett, szenvedett, meghalt. Am az ő szere-
tete és az ő szenvedése különbözött a szelid
és korlátolt jámborok szeretetétől és szenvedé-
sétől. Az ő szenvedése és az ő szeretete az
emberi lélek primája volt: izzó pírca-águ ha-
rag, violszalvány megvetés, napszínű derű csil-
láma tört meg benne a hiszomjuság epedő
arsnyával. Mert tulajdonképpen senkihez nem
tartozott, mert nem kötötték előítéletek: mű-
vézete és gondolatvilága az emberiséget ölelte
át, melyet büneiben, gonosz tévelygéseiben,
botor jószágában is szeretetreméltóan talált.

Bizonyos, hogy temetése után megindul
majd a szokásos irracionalis árverezés. A szoci-
alsták, az akadémikusok, a nacionalisták; kon-
servatívok és szabadkőművesek fellengző érve-
ket srakoztatnak fel annak bizonyítására,
hogy Anatole France hozzájuk tartozott, az ő
gondolatvilágukat igazolta műveiben. Ezt éle-
tében ugysem teheték, mert az ész mester
elhárította volna magától ezt a megítélte-
tést. Sejtjük, ezt halála után már nem teheti
meg. Tény az, hogy Anatole France mindegyik
frakcióhoz tartozott és egyikhez sem. Mély-
ségei vonzalma a multköz, mely nála formai
megnyilatkozás is volt, talán a katolicizmus
hívének mutatta France-ot; az emberi nem
megváltoztathatatlanosságába vetett hite talán a
konzervatív pesszimizmát igazolta; rajongása
a gondolat szabadságáért, mellyel a hivatalos
gönszég, a dogmák bélyői ellen küzdött:
szocialistának tüntette fel. Pedig mindegyik
volt és egyik sem. Ember volt csupán, mély-
tűzés szívű derűs, szkeptikus, aki nem örma-
ját fejezte ki, hanem a mindeneget.

Már életében megállapították róla, hogy
Reran követője. Tény, hogy Rensnhoz komoly
barátság fűzte, sőt első felesége Rensn-leány
volt. De Reran egyéniségéből kevés volt ő
benne. Az „Apostolok“ és a „Jézus élete“
szerzőjében minden kutató bátorsága, hellén
fényzeretete mellett is sokkal több volt a ra-
jongásból, sokkal kevesebb a végsőig vitt
kritikai szellemből, semmint Anatole France
szellemi rokonának lehetne feltüntetni. Reran
páthosza Franceban ezerréti szarkazmussá vál-
tozik át s míg Reran dialektikájában sok a
lyrai elem, addig France műveiben még a lyra
is gondolatlág jegeoesedik. Valóban: France a
gondolat lyrikusa, aki gyönyörét leli abban,
hogy a vallási és tudományos dogmákról le-
fejtse a korlátolt és sallangokat rejtő leplet.
De ez nem lart pour l'art cselekedet France-
nál, akit Voltairétől (kivél szintén rokonságba
hozzák) főleg az különböztet meg, hogy lelep-
kezésében nem öncélt lát, hanem mindent sze-
retetből tesz.

Ez a kritikai szeretet adott alkalmat arra,
hogy Franceot a hit ellenségének tüntessék
fel. Nem: France nem a hit, csupán a hiedel-
mek ellensége volt. Végignézve az emberiség
történelmén, azt látta, hogy az embereket a

hiedelmek nemhogy emberibbá tették, hanem
— ha lehet — még vérengzőbbé, még go-
gonoszatbá. E felfogásában végsőig követke-
zetes volt. Ő, a forradalmár, a szabadgondol-
kodó a „felvilágosodás“ bigottjait is leleplezi
és egyik legnagyobb műveiben, mely „Az is-
tenek szemjzrak“ címet viseli, a francia for-
radalom vérengző hőseire nyomja rá a szégyen-
bélyeget. Az „Ész Istentőjének“ uralmát époly
kegyetlenség mutatja be, mint a francia kleri-
kálisokét, akik a keresztény világfelfogás leple
alatt szégyenbe és szenvedésbe taszítottak egy
zsidó katonatisztet, Dreyfus kapitányt.

Hogy mennyire humanista és emberi volt,
azt éppen a Dreyfus-pörben való részvétele
igazolja. Tudvalevő, hogy Zolának ellenlábasa
volt France, mert Zola naturalizmusában a
Szép ellen való merélytetet látott. És mégis,
mikor az igazság mellett kellett hitvallást tenni,
ő is meggondolásműködésül hagyja ott elefántcsont-
toronyát, hogy az emberi butaság, a korlátolt
fanatizmus ellen harcot kezdjen. Így sodródik
Zola eszmei harcovonalába, akivel együtt vívja
meg Dreyfusért a közvetve a zsidóságért diadal-
mas harcot.

A nagy szkeptikus tehát hívő volt. Bár
tagadta a történelmi igazságosság létét, az em-
beri halszás lehetőségét, szívvel és agyával
mégis az igazságot szomszajta és a szent, minden
embereket és lelkeket egyesítő békéért kiállott.
Művészi nagyságán kívül ez adja meg emberi
nagyságának karakterét.

Nem véletlen az, hogy Einstein professzor-
hoz nagy szeretet és vonzalom fűzte Einstein

Bratianu, Maniu és Jorga a helyzetéről

Három pártvezér háromféle megnyilatkozása az ország politikai helyzetéről

(Ciuj-Kolozsvár, október 17. Az Uj Kelet
tűsítőjéről.) Az új parlamenti ülészek meg-
nyitása után két igen jelentőségteljes politikai
esemény zajlott le. Az egyik a liberális párt
szerelemléje, melyen Bratianu miniszterelnök,
a másik a nemzeti párt bukaresti nagygyűlése,
mely Maniu Gyula elnökelt. Rövid távirati
jelentés alapján már mind a két ülésről be-
számoltunk, semmiképpen sem lesz azonban ér-
dektelen, ha ideiktartjuk a két pártvezér be-
számolóának azokat a részleteit, amelyek
szembeszökően mutatják a két politikai tábor
véleménye között fátogó szakadékokot.

Bratianu azzal kezdte beszédét, hogy a haro-
még nem szűnt meg, mindamellett a liberális
uralom gyümölcsei már megértek és még ce-
hely politikai judiciummal bíró emberek is
elismerek az ország jelentős előhaladását úgy
a belső konszolidáció, mint a külpolitikai rela-
ciók szempontjából.

— Az ország — mondotta Bratianu — ma
akkal könnyebb helyzetben van, mint tegnap,
mert a liberális kormány programjának nagy része
a megvalósulás stádiumába jutott. Ennek a pro-
gramnak az eredményét pedig az ország konszoli-
dációja bizonyítja a legjobban.

A miniszterelnök tehát feltehetőleg meg van elé-
gedve a helyzettel. De ugyancsak a napon, a
nemzeti párt nagygyűlésén Maniu ezekkel a sza-
vakkal kezdte meg beszédét:

— Az egész közvélemény ismeri azt a keser-
ves helyzetet, amelyben az országunk tengődik.
Tény, hogy a jelenlegi kormány nem képes a po-
litikai élet nagy problémáit megoldani és nem tud
útat mutatni az ország fejlődésének. A trónbeszéd
fájdalmas meglepetésben részesítette a közvéle-
ményt, hiszen minden realitás hiányzott belőle. És
ez a bün nyilvánvalóan a kormányt terheli, amely
különös optimizmusában a legérthetlenebb hi-
jelentésekre ragadja el a trónbeszéd megzöve-
gezőit.

a fizika világában állította fel a relativitás ér-
vényét, Anatole France az erkölcs, a társada-
lom, a Jő és a Rossz birodalmában fedezte fel
a viszonylagosság örök törvényeit. France nem
hitt az abszolutumokban, sőt megvetette azo-
kat, mert az élet, szerelem, szépség végtelen
sekaságában, az emberi és természeti megnyil-
vánulások pazar gazdagságában — oktalan kor-
látoknak, elválasztó és megszegyenítő béklyók-
nak érezte ezeket a dogmatikus kategóriákat.
Felette állt az embereknek, mert az emberisé-
get és az életet szerette. „Minden bünnel,
amit kipusztítunk a világból, egy erény is
vele pusztul“ — mondhatja hőisével, a derűs,
ragyogó Coignard abbéval.

Nem volt filozófus, nem volt keresztény a
szó mai értelmében, de sőt minden alkalmat
megragadott arra, hogy a magukat a világ ér-
telmének hirdető katolicizmust és filozófusokat
kompromittálja. És mégis tőle származik a leg-
keresztényibb és legfilozófusabb gondolat, mely
Európában napjainkban elhangzott.

Ebben a gondolatban benne van France
egész lelke, egész világnézete, egész pompázó
stilművészetete: „A szenvedésre szükség van.
Csak azért lehetünk boldogok, mert boldogta-
lanok vagyunk.“

Páris, a Szépség szent városa gyá zaborult
egy napra, mert legfiabb fiát kísérik ki az ár-
nyak birodalmába. Egy pillanatra eihalkul az
Urba zengő útmeta; szeretett városától bueszük
a legfrancább, mert legemberibb francia. Min-
denütt, ahol a Gondolat-tanyára lel e földön,
egy halk, meleg, igaz könny esillog az embe-
rek szemén...
Salamon László

A liberális és a nemzeti párt vezéreinek meg-
nyilatkozását érdekesen egészítik ki Jorga szavai is,
aki a parlamenti ülészek megnyitása után a
bukaresti sajtó munkatársai előtt nyilatkozott az
aktuális politikai helyzetről. Jorga először irónikus
szavakkal emlékezett meg a trónbeszéd egyes rész-
leteiről.

— Nagyon örültem, amikor hallottam, hogy
rövidesen szoros jóviszonyba kerülünk Törökország-
gal és Bulgáriával. Hiszen eddig éppen csak ez
volt az, ami nekünk hiányzott. Az a taps, amely
a trónbeszéd e részleténél a parlamenti padocrok-
ból felhangzott, arról győzött meg, hogy milyen
sokra megy a török és bolgárok száma a parla-
mentben.

Arra a kérdésre, hogy mit tart a kormány
bukásáról és az új kormány személyi kombinációi-
ról, Jorga így felelt:

— Romániában egy kormány csak akkor
bukik meg, ha számot vetett már azzal, hogy
nem kell már többet visszaélnen az uralkodó
kzléssel. Ez azonban igen relativ dolog. Ami
pedig az ellenzék helyzetét és törekvéseit il-
leti, engem nem érdekel az egész ellenzék.
Legelsősorban az ország, szután a saját pártom
sorsa érdekel. November másodikán lesz pár-
tunknak kongresszusa Bukarestben, akkor majd
megláthatja a közvélemény, mennyi erőt és
mennyi népszerűséget képvisel a nemzeti néppárt.

Az angol választások

London, október 17. A választásokon körülbe-
lül ezerháromszázharminc jelölt lép fel, ötszázhar-
minc konzervatív, ötszáz szocialista és háromszáz
liberális párti jelölt.

A lapok szerint a liberálisok és konzervatívok
negyvennégy választókerületben paktumot kötö-
tek. Harminc választókerületben azonban külön
jelöltekét léptettek fel.



stock
sségék
FIA
ében,
No. 2.
szítás szerint

ahajók

alro-ból
ziko
adá-ba.

jegyek:
ál

lmébo!

kok,
esnek

ca Centrala
gabonaosztály

Hogyan képzelel el Forel a jövő társadalmát

Az integráns szocialista társadalom tizenkét maximája

(Bécs, október 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Forel Ágost, a Zürichben élő világhírű elmeorvos és természettudós, aki természettudományi hitének fanatikus erejével egyike azon tudósoknak, akik a természet és társadalom kölcsönös egymásra hatásának eszméjéhez a legjobban ragaszkodnak, „Ut a kultura fele” címmel könyvet írt, amely a legközelebbi napokban hagyja el a bécsi sajtót.

Módkunkban van most ennek a sajtó alatt lévő kötetnek zárófejezetét ismertetni, amelyen Forel egyéni és érdekes koncepciójával a jövő társadalom szigorú matematikai határait vonja meg. Az érdekes elgondolást, amely a szociológia dogmatikusainak és a reálpolitikusoknak talán szigorú kritikáját fogja magáé alá vonni, de amelynek jóindulatú humanisztikus tartalmát és főképpen szellemességét senki sem vitathatja el, itt adjuk:

A népesség folyton növekvő száma, írja Forel, és az ezzel arányosan gyarapadó kultúrzsükségletek, egyre parancsolóbban követelik egy tervszerű szociális szervezet kiépítését. Ez ellen azonban ősi öröklött ragadozó-állat ösztöneinek tiltakoznak. Azonkívül az emberi lények ma még rendkívül különböznek egymástól.

A szociális ideál formulája

A helyes értelemben felfogott és mindenkre, tehát az emberiség szociális közösségére vonatkoztatott szabadság megorganizálása mégis lehetséges, abban az esetben, ha egy valóban államok-közötti társadalmat (a földgolyó Egyesült-Államait) alapítjuk meg és képesé tesszük arra, hogy tartós békét teremtsen az összes népek között. Egy ilyen erős szupranacionális szervezet egymagában képes lesz arra, hogy öröklött ragadozó-állat ösztöneinek et helyes szerelés útján, fokról-fokra munkára szelidítsa.

Miért lenne lehetetlen az államok összességére az, amit Ameriká egyesült államai egymás között végrehajtottak? Ha pedig a terv sikerülne, akkor a „Föld békéje” tartós időre biztosítva volna és a nemzetfölötti hadsereg provizórikus fegyverei is az emberiség egész közösségének javát és hasznát szolgálnák.

Aki emberi jogokat említ, tulajdonképpen szociális jogokról beszél: a szabadságot ezek szerlet szociális szempontból kell helyesen megorganizálni. Általában sokat és sokszor beszélnek emberi jogokról, de igen keveset az emberi kötelességről. Ez utóbbi az individuális szabadság bizonyos korlátozását kívánja, hogy az individuális szabadság szociális, tehát az emberi

közösségre vonatkozó szabadsággá változassék át. Röviden szólva az organizációs formulának így kell hangzania:

„A szabadság legnagyobb lehetőség a magam részére, anélkül azonban, hogy ez más emberek szabadságát a legcsekélyebb módon is befolyásolná.” Ez a szociális ideál.

Az integráns szocializmus

Itt az a törekvés kell számunk előtt lebegjen, hogy a kormányoknak, diplomáciának, a stréberségnek, a sajtónak (mindenkifélette a megvásárolt sajtónak), a pénzszóvárságnak, a bürokráciának, a vallási dogmáknak, a váromnak, a trösztöknek, a hadfelszereléseknek, a nyelveknek, az alkoholtörvényeknek és a többi faktoroknak hatalmi visszaéléseit, helyes és az egész földkerekségre alkalmas nemzetközi törvényekkel fokról-fokra legyőzzük. Mindkét nemre vonatkozó kötelező polgári szolgálat — mint ahogy ma az Bulgáriában van — fogja majd a katonai szolgálatot helyettesíteni. A katonai ruházatkodni és lakni és családát alapítani akar, annak testi és szellemi erejének megfelelő munkát kellene elvégeznie, előbb természetesen meg kell tanulja ezt a munkát.

Integráns szocializmusnak képzelem én el a valódi, tehát etikai szocializmust, amely nem alkot pártot, hanem felülemelkedik az összes pártdogmákon, kizárólag az emberi jólétét lelkesülő szívet nyeri meg.

De a szép elméletek önmagukban még nem elegendők. Törvényes munkákra van szükségünk, hogy ezeket az elméleteket meg is valósíthassuk. Anélkül, hogy további részletekbe bocsátkoznánk, le akarom szögezni azokat a főbb pontokat, amelyeket az előbb említették együtt a jövő integráns szocializmusának biztosítékaként látnak.

A jövő társadalmának tizenkét követelménye

1. Az összes közlekedési és összes nagyipari eszközöknek egy olyan valóban szociális lett társadalom részére való kiszájtítását, amely egész vagyonát összes lakóinak jólétére fordítja. Állam alatt értem egy a jövő szupranacionális, mint a jelen állami alakulatokat.
2. A többi szükségletekről az ipari és mezőgazdasági termelő és fogyasztási szövetkezetek fognak gondoskodni.
3. A föld szabadsága. Ez alatt az a földbirtok reformot értem, amely mindenkinek egyenlő jogot biztosít a föld használható felületének megművelésére.

4. Minden örökösödési jog megszüntetése, még a legközelebbi örökre vonatkozólag is, ha még nem töltötte be harmincadik évét. Ha valakinek szülei korán halnak el, harmincadik életévig joga van a hagyaték egy bizonyos részéhez, hogy tanulmányait befejezhesse. Ez az az intézkedés egyformán szolgálja a szülők és a gyermekek érdekeit.

5. A mezőgazdasági munkás érdekeinek az ipari munkások érdekeivel való pontos és célszerű összeegyeztetése. Így például a mezőgazdasági munkásra vonatkozólag a pedánsan értelmezett nyolc órai munkaidő oktalanság volna, itt csak az egész évben végzett munka óraszámának összeegyeztetése lehet igazságos.

6. Minden gyermeknek hora ifjúságától kezdve a szociális munkára való nevelése. Nem az osztályok, vagy gazdagság, hanem az individuális tehetség szerinti oktatás.

7. Ágkori és betegbiztosítás.

8. Szabadkereskedelem.

9. Eugenetikai szabályok.

10. Nemzetközi nyelv.

11. Univerzális vallás, amely az összes hitfelekezeteket és a szabadgondolkodókat is magában egyesíti.

12. Válsztójog a nők részére is.

Ezeknek a rendelkezéseknek a segítségével organizálható meg az emberi szabadság.

Efogták az egyik Erzberger-gyilkost

Pozsony, október 17. A napokban Pozsonyban letartóztatott egy farfit, akire az volt a gyanu, hogy azonos Erzberger gyilkosával. Ezt a feltevést később nem tartották eléggé alaposnak és azt hitték, hogy nem politikai gyilkossal, hanem közönséges szelhámmal állnak szemben. A nyomozást azonban nem hagyták abba és az elfogott rejtélyes idegent, aki magát Wischowszkynek vallotta, továbbra is fogva tartották. Az ellene felmerült gyanúok azonban emellett szűntek, hogy tagja volt a titkos és gyilkosságairól ismeretes C-szervezetnek, amely Erzberger Mátyas ellen is végrehajtotta a gyilkosságot. A bezerzett bizonyítékok alapján tegnap késő éjjel beismerte, hogy azonos Thylessennel, az Erzberger-gyilkosok egyikével. Ezt a nevet azonban csak a gyilkosság idejében használta. Valódi neve Wischowszky.

Nyomd meg a gombot!

Fogmosáshoz használj Farmodontot!

A sánta Fiske

Zsidó koldusregény

Irta Mendele Moicher Szórim Fordította Székely Béla

Az utról balra letérünk és egy helyre érünk, hol erdő, szép tisztás mocsár és más hasonló szép dolog van. Kifogjuk „oroszlánjainkat”, hogy az erdő szélén szabadon legeljenek és letelepszünk egy fa alá.

III.

Alter Jaknhas alig tudott már a nagy hőségtől lélegzeni; halálos verejték ütött ki a homlokára. Olyan keservesen sóhajtott és nyögött, hogy a szivem megesejt rajta. Hogy egy kissé felvidítsam, no meg hogy szóljak valamit és agyonüsssem az időt, beszélgetésbe elegyedem vele:

— Ugyancsak melege lehet Reb Alter?

— Beh! — válaszolja Reb Alter kissé elégedetlenül — a főalak, hol nincs is olyan nagy árnyék, mert az ágak keresztül engedik a nap sugarait — ide-oda forgolódik.

— Talán rosszul érzi magát a bőjtől, hogy akkorákat nyög? — próbálom Reb Altert felvidítani, és elhatározom, hogyha a halálom lenne is, legalább egy szót kicsikarok belőle.

— Beh! — válaszolja Alter és tovább forgolódik.

Ezzel a „beh!”-vel azonban nem akartam megelégedni. Te ugyan makacs ember vagy! — gondolom magamban — de nem tesz ez semmit: majd beszélni fogsz te. Elhagyom a hőséget és az izzadást és rátérek az üzletre: az üzlet ugyanis a legjobb és az egyetlen eszköz, amellyel egy zsidót beszédessé lehet tenni. Ha a zsidó haláloságán fekszik és egy szót hall az üzletről: megint fölélénkül és a halál

angyala nem bír vele. A legrosszabb ellenségemnek sem kívánom, hogy éppen akkor menjen egy kereskedőhöz, amikor üzleti ügyeken töri a fejét. Ilyen pillanatban képes egy tekintetével a legjobb barátját, magát az édes testvérét is megsemmisíteni... De nem erről akarok beszélni... Odaszólok tehát Alternek:

— Azt hiszem, hogy jó kis üzletet csinálunk Reb Alter! Amilyen igaz, hogy élek: jó, hogy összetalálkoztunk. Oh, micsoda portékám van most; tiszta arany!

Ez aztán hat. Alter azonnal más ember lesz. Egy kissé felül, füleit hegyezi és rám néz.

És még beadok neki az éltető cseppekből: — „Most aztán készpénzre megy az üzlet. Hisz Reb Alter a jarmolinetti vásárból jön és bizonyára, — umberufen — tele lesz pénzzel a zsebe!”

„Pénzzel teli zseb!... Nó igen!... A szivem tele van — sebekkel! — kiáltja Alter dühösen... „Én mondom magának Reb Mendele, ... akinek nincs szerencséje, az inkább ne is született volna... Üzletek?!... Uj üzleteket akartam kötni... Igen, ha más lett volna az én helyemben... De nálam a vajás kenyér mindig a bekent félére esik... Ilyen pech! A szivem sajog, ha eszembe jut... Megtörölhetem az orromat, — ez az egész, ami nekem megmarad!”

Már rájöttem, hogy az én Alteremnél nincs minden rendjén; bizonyára valami pech érte. És mivel már egyszer kinyitotta a száját, a legkisebb ösztönzés kell csupán, hogy kilenc iccével eredjen meg a beszéde. Nekem semmi kifogásom ez ellen. Tehát megbízgetem. Alter ugyancsak kitesz magáért és így mondja el szerencsétlenségének történetét:

„Eljöttem hát Jarmolinetzbe, az országos vásárra... És amikor kimegyek a vásártérre, — teccik érteni — odaállok a szekereimmel és kipakkolom az áruimat. Rendben van. Hát csak állok és állok s a jó szerencsét várom. Biztosan a balsorsom hozott erre a vásárra!... Mert bizony — igazán nem kívánom magának — alaposan benne voltam a csávéban. A nyomdász pénzért zaklat... Ez ugyan nem nagy baj, hát csak zaklasson... Azonban, — hisz ért engem — nem akar több árut adni!... A legidősebb lányom is kezd már tul lenni az idején... És egy lánynak — hisz ért engem — férjhez kell menni! Törd hát a fejed és keress számára vőlegényt. Vőlegény akad ugyan elég, de az igazi — hisz ért engem — az még sincs meg. És hozzá a feleségének is éppen most jut eszébe, hogy gyermeke szülessen s mit gondol, mikor?... pont peszach előtt! Hisz ért engem és tudja, hogy ez egy igazi esküvő!...“

Ne vegye tőlem rossz néven, hogy közbevágozok, — mondom Alternek — de miért vett öreg napjaira olyan fiatal asszonyt feleségül, akinek minden pillanatban gyermeke születik?

— Az Isten megáldja! — mondja Alter csudálkozva — hát csak kellett asszonyt vegyek a házamba... Hát mire gondol a zsidó, amikor megvázasodik? Semmi másra! Csupán jó háziasszonyt akar...

— Akkor meg miért vált el Reb Alter az első feleségétől és miért tette tönkre az életét? Hiszen háziasszony volt!...

— Beh! — mondja az öreg és elfintorítja az arcát.

(Folyt. köv.)

A Bartók adta Stern nyét. Tekint Bartók iránt szót, hogy zsidó hegedőgy történet tartozása m le. Ezt a te nyolci akk hegyetlen gyűnevezet elbitélet ala denki tudta mekkor hat

M ndem művészöne darabját, ahhoz, hogy volról sem egyéniség nére is — nülésat h interpretál előadás vé Stern Róza könnyű és noma-aga sággal elbt tott az a lankadás, vésznó a v

Stern a zontan m zenei intel ésrabok le letes told Rózsika ne gedítő: ce fájdmát, nagyon me sokak is, művészeml részét akó bay, Bach és Kreisler még sajtát melegéget szánni nem málvezete len volt k

Stern a tozik, akik gben meg hiazok m álarak m tek is arr lyán műk

A fiata gyar Sain zenei intel keréhez a

Stern vésznó Gy. Első jelen pesti Nem zasu tanár művésznő M után A Rózsika f időn belü Hutay m kerü t a képzébe, ványa let élő hang don, Dív hangverse manikusó detűtt cs ennek a meghazud Jelenl állomási két első rel, mint várt fog Brassóba fehérvárt

A ron következt résztvesz előkészít

Stern Rózsika

A Bartók Béla koncertjére következő estén adta Stern Rózsika első kolozsvári hangversenyét. Tekintettel a nagy érdeklődésre, amely Bartók iránt nyílt meg, valószínűnek látszott, hogy a közönség kimerültségét a fiatal zsidó hegedűművészről fogja megszünteni. Nem így történt: Stern Rózsika kolozsvári bemutatkozása majdnem egészen telt ház előtt folyt le. Ezt a telt házat nem lehet eléggé méltányolni akkor, amikor a nagyközönségben a hegyetlen következetességgel bedresszirozott, ugynevezett „csodagyermekekkel” szemben erős előítélet alakult ki és Stern Rózsikáról mindenki tudta, hogy csak alig lépte túl a gyermekkor határát.

Mindeme nehézségek ellenére is a fiatal művésznőnek elég volt koncertje első műsor-darabját, Händel A dur szonátáját eljátszania ahhoz, hogy a közönség megéreze, hogy távolról sem csupán jó iskolás játékot, hanem egyéniség és — a művész nő fiatal kora ellenére is — kiforrott művészszerű meggyőzővülést hallgatja. A nemes felkészülést áthatott interpretációt zúgó tapovihar fogadta, ami az előadás végéig többé egyszer sem maradt el. Stern Rózsika játékában a hatalmas futások könnyedsége, az üveghangok lehellétszerű finomsága és járásának kristálytiszsága valószínűleg elbűvölte a közönséget. Meglepően hatott az a hatalmas lendület és a soha nem lassulás, amellyel a gyengének látszó művésznő a vonót kezelte.

Stern Rózsika osztatlan sikerének a fő oka azonban mindent összevéve abban a mélyszéles zenei intelligenciában rejlik, amely az egyes darabok lelkének helyes felfogásában és tökéletes tolmácsolásában nyilvánul meg. Stern Rózsika nemcsak megértette a Goldmark hegedűkoncertjében a zsidó psziché évezredek fájdalmát, de ezt oly szépen interpretálta, oly nagyon mesérette és megérezte még a lakusokkal is, ahogy azt csak komoly, kiforrott művészberekattól hallani. A műsor második részét alkotó rövidebb lélekzetű darabok (Hubay, Bach, Vieuxtemps, Sarasata, Wieniawsky és Kreisler) mindegyikébe a fiatal művésznő még saját énjének egy darabját is adta: a melegséget és a bájot. Az egybegyűlt közönség ezúttal nem akaró tapoviharokkal jutalmazta a művésznőt, hanem az eredeti műsorra.

Stern Rózsika azon kiváltságosok közé tartozik, ahiről — bármilyen szepet és szépségben megnyugtatót nyujtsanak is — érezzük, hogy ők maguk nem nyugszanak meg és nem állnak meg. A művésznőt az eddig produkáltak is arra predesztinálják, hogy az ezen pályán működők legjobbjai közé kerüljön.

A fiatal művésznőt dr. Bródy Miklós, a Magyar Színház karnagya nagy hozzáértéssel, ismert zenei intelligenciájával kísérte. Stern Rózsika sikeréhez a kiváló mester is nagyban hozzájárult.

Stern Rózsika, az alig 18 éves hegedűművész Gyulafehérvárról indult el a világra. Első jelentősebb tanára Altman Leó, a budapesti Nemzeti Zenede gyulafehérvári származású tanára volt, aki önzetlen munkájával a művésznő mai sikereinek alapját vetette meg. Után Altman Amerikába ment ki, Stern Rózsika átment a Zeneakadémiába, ahol rövid időn belül hatalmas tehetségével magára vonta Hubay mester figyelmét, sőt nemcsak a belekerült a Hubay vezetéke alatt álló művészképzőbe, ahol az őz mester közvetlen tanítványa lett. Még tanulmányai alatt több önálló hangversenyt adott szülővárosában, Aradon, Déván és fellépett a pesti Zeneakadémia hangversenyein, továbbá a temesvári filmharmonikusok egy hangversenyén. A kritika mindentűn csak osztatlan elismeréssel tudott adózni ennek a korát egyéniség és felfogás világában meghazudtoló tehetségnek.

Jelenleg romániai turnét kezdett meg: első állomásai Lugos, Arad és Kolozsvár voltak, a két első helyen ugyanazzal az impozáns sikerrel, mint itt. Ma, szombaton este már Temesvárt fog járni, ezután pedig Marosvásárhelyt, Brassóba, Nagyváradot, Petrozsényben, Gyulafehérvárt, Csernovitzban, Galsban, stb.

A romániai turné után bécsi hangverseny következik, ahol már maga Hubay mester is részt vesz kedvenc tanítványa bemutatkozásának előkészítésében. (f.)

Befejezés előtt a nagyváradi hitközség háborúsága

A hitközség előjárósága tisztázza a „cionista” istentisztelet ügyét

(Oradea-Mare-Nagyváradi, augusztus 17. Az Uj Kelet tudósítójától) Hetek óta folyik az áldatlan harc a nagyváradi ortodox hitközségben ama emlékeztetés minoha-istentisztelet miatt, amely az országos cionista konferencia alkalmával a Zárda utcai nagytemplomban lezajlott. Lapok hasábjain és négygyűléseken szenvedélyes szövegek hangzottak el, amelyek után szinte meggyugtatólag hat a nagyváradi ortodox hitközség előjáróságának komoly és higgadt határozata, amellyel végre nyugvópontra akarja juttatni a sokat vitatott kérdést. Feltételezte, hogy a férfias megnyilatkozás után senkinek sem lesz erkölcsi jogosultsága tovább folytatni ezt az amúgy is erőszakosan mellátvágnyokra terelt harcot, amely oly súlyosan bolygatja meg a hitközség békéjét.

Az előjáróság mélyen féljálja azt a differenciát, amely a szeptember hó hetedikén megtartott országos cionista kongresszus napján a hitközségi elnök engedélye alapján a Zárda utcai nagytemplomban délután fényes órákor, egybékent pedig teljesen a mi szokásainknak megfelelően megtartott minoha-istentisztelet következtében a főrabbi ur és a vezetőség között támadt. Megállapítja az előjáróság, hogy a hitközségi elnök a templom kivilágítására utasítást nem adott s hogy a női karantájtó kinyitására tudomása sem volt. Megállapítja az előjáróság azt is, hogy ugy az elnök től, mint a vezetőség minden más tagjától távol állott akár a főrabbi ur személyének, akár a tradíciók megőrzésének szándéka.

Az előjáróság bizonyos abban, hogyha a főrabbi ur az istentisztelet megtartása után panaszával az elnökséghez fordult volna, az ügy kölcsönös kimagyarázkodással a legelőzékenyebben békés uton elintéztetik, miért is mélyen féljálja, hogy a főrabbi ur azt az utat választotta, hogy a vezetőség helyett az esti imához a templom udvarán összegyűltekhez fordult, akik se

nem ismerik az ügy állását, se nem illetékesek az ügy tisztázására és ezen gyűlékezést előtt igazgatóságából fakadó bántó szavakkal illette a vezetőséget, amely ezen kifejezésekre rá nem szolgált. Annál sajnálatosabb ezen eset, mert olyan időben történt, midőn a zsidóság igen nehéz napokat él át s amikor a belső suródások igen veszedelmessé válhatnak a hitközség autonómiájára s ezáltal az egész erdélyi ortodoxiára. Mélyen féljálja az előjáróság, hogy a főrabbi ur ezen eset óta a nagytemplomot nem látogatta s hogy emiatt a templomátogató ájtatos közönség a szent napokban, mikor a hívők lelke felemelkedik a Mindenhatóhoz, a főrabbi urat nélkülözni volt kénytelen és ezért tisztelettel kéri az előjáróságot a főrabbi urat, hogy a nagytemplomban helyét kegyeskedjek mielőbb elfoglalni, nemcsak azért, mert véleménye szerint ezen távollmaradásra oka nem volt, de azért is, hogy a távollmaradása folytán a hívők között támadt nyugtalanság megszűnjön.

Kénytelen az előjáróság foglalkozni a főrabbi ur egyik utóbbi templomi szónoklatában kifejezett azon panaszával is, hogy a hitközség vezetősége nem teljesíti a főrabbi ur rendelkezéseit. Az előjáróság feltételezi, hogy a főrabbi ur ezen panaszra csakis félreérésen alapulhat, ellenkező esetben kéri a főrabbi urat, kegyeskedjék az előjáróságot értesíteni, hogy ezen panaszra mire vonatkozik, mert az előjáróság nemcsak igyekszik a kaszszra vonatkozó kivánásokat teljesíteni, de saját magától is mindent megtett ennek hamisítatlan biztosítására. Végül kijelenti még az előjáróság, hogy mindenkor távol állott tőle a főrabbi ur jogába való beavatkozás szándéka, annál is inkább, mert saját jogainak mindenkor tekintetbevételét is igényli és mert a jogok kölcsönös tisztelete biztosíthatja csak a differenciák távollétét és mert a rabbinátus tekintélyét a hitközség erősségének tartja és védelmére mindezen lehetőt megtezi.

Radics kormánybuktató követelése

Teljes hervát autonómiát követelt a parasztpárt vezére. A Davidovics-kormány ellenfelteit Radics nem fogadta el

(Belgrád, október 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Részletesen beszámoltunk már a jugoszláv kormány bukásáról és arról a tenyegető válságról, amelybe a jugoszláv belpolitikai életet a Davidovics-kormány lemondása sodorta. Megirtuk azt is, hogy a kormány lemondásának oka az volt, hogy a király föltétlenül koalíciós kormányhoz ragaszkodott, Davidovics pedig sem a radikálisokkal, sem Radicsal nem tudott megegyezést teremteni. Pasics pártja nem volt hajlandó résztvenni egy olyan kormányban, amelyet Radics is támogat, Radics pedig a kormányba való belépését elfogadhatatlan feltételekhez kötötte. A Davidovics-kormány így nem volt más választása, be kellett nyujtsa lemondását.

A belpolitikai válság pontos előzményeiről alábbi részletes tudósításunk számol be:

Radicsot színvállásra szorítják

A lappangó kormányválság akkor kezdődött, amikor a Radics-párt kormánybalépése az első akadályba ütközött. A Radics-párt megadta hozzájárulását a kormánybalépéshez, megneveztek jelöltjeiket és várták a királyi kinevezést. Meglepetést keltett azonban, amikor a kinevezés helyett a Radics-párt kormánybalépését bizonytalan időre elhalasztották. Nyilvánvaló volt, hogy a kormány legerősebb pártja nem léphet be a kormányba, bár ehhez hozzájárult és erre joga is volna. Ennek okai a következők:

Radics beszédei és a nép között folytatott akciója nem teremtették meg a megegyezéshez szükséges atmoszférát. Ehhez járult Radics azon állandó törekvése, hogy választások legyenek, mielőtt a megegyezés irányelveit megalkapítanák. Ezek a jelenségek azt a benyomást keltették, hogy Radics nem őszinte. Ezért azt kívánták, hogy szonnal kösse meg a kormány Radicsokkal a végleges egyezséget, más szóval, hogy Radics jelölje meg az ő feltételeit a végleges megegyezésre.

Radics hat pontos követelése

Miután Radics látta, hogy ez sikerülhetetlen, a kormánnyal folytatott tárgyalások után

a következő feltételeket jelölte meg a megegyezés alapjául:

1. Horvátországban báni méltóság alapítatik. A bán a belerádi kormány alelnöke és állandó lakóhelye Zágráb.
2. A horvát bán hatásköre kiterjed egész Horvátországra, Szlavóniára, Szerém nyugati részére, Muraközre, Dalmáciára és Bosznia-Hercegovinára, a szarajevói kerület kivételével.
3. Minden belgrádi miniszteriumnak lesz egy-egy államtitkára, aki állandóan Zágrábban tartózkodik.
4. Külön törvénnyel kell rendezni a horvát parlament kérdését, de a bán és az államtitkárok nem a horvát parlamenttől, hanem a belgrádi szkupstinától függenek.
5. A hadsereg mostani állandó létszáma a felére lesz állítassék. A horvát katonák lakóhelyük közelében szolgáljanak.
6. Horvát önálló vámterület.

Ezeket a feltételeket a király nem fogadta el és Petrovics Nasztáz belügyminiszter Zágrábban a következő ellenfelteleteket ajánlotta fel Radicsnak:

A kormány ellenfeltelete

1. Radics jöjjön a belgrádi parlamentbe, tegye le az esküt, hogy ilyen módon a többi parlamenti pártok vezérével egyforma legyen a helyzete.
2. Ismerje el a monarchiát és a Karagyorgyevics-dinasztiát.
3. Ismerje el a vidovdani alkotmány általános rendelkezéseit. A királyság belső rendje később az alkotmány módosításával állapítatik meg.
4. Mondjon le minden követeléséről a hadseregre vonatkozólag.
5. Mondjon le az önálló vámterület követeléséről.

Radics ezeket a pontokat nem fogadta el, s mielőtt azt következtették, hogy Radics csakugyan nem őszinte és csak időt akar nyerni. Emiatt Hadzsis hadügyminiszter beadta lemondását. Ezt a lemondást követte néhány nap múlva a kormány lemondása is.

megszüntetésé, natkozólá is, adik évst. H, harmincadik egy bizonyos fejezhesse. E: gálja a szülők

érdekeinek az pontos és célul a mezőgaz-pedánsan ér-talanság volna, munka óraszám-ságas.

ora ifjúságától nevelése. Nem nem az indivi-

y az összea hit-kodókat is ma-

is. a segítségével abadság.

zberger-

ban Pozsonyban volt a gyanu, Ezt a felfedést snak és azt hit-hanam közön-n. A nyomozást elfogott rejté-záynak vallotta, ellene felmerült ak, hogy tagja meretes Cserzva-llan is végrehaj-ott bizonyítékok te, hogy azonos osok egyikével. kosság idejében ty.

! modontot!

e, az országos ek a vásártérre, szekeremmel és n van. Hát csak ét várom. Biz-a vásárra!... om vagának — ában. A nyom-yan nem nagy. onban, — hisz rut adni!... A r tul lenni az hisz ért engem — a fejed és ke-ny akad ugyan ngem — az még ének is éppen ke szüllessen s peszach előtt! ez egy igazi

n, hogy közbe-de miért vett zonyt feleségül, meke születik? mondja Alter asszonyt vegyek ondol a zsidó, másra! Csupán

el Reb Alter az önkre az életét? g és elfintorítja

Reinitzot szembesítették a kassai tanokkal

A vádlott állhatatosan tagad. Egy tanu, aki nem emlékszik

(Kassa, október 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) A városban egyébről sem beszélnek, mint a Romániából idekísért és többrendbeli gyilkossággal vádolt Reinitz Jakabról. A rendőrigazgatóság épülete előtt nagy tömegek állnak, az emberek megszólítják a bírósági tisztviselőket, ügyvédek, akik kijönnek a kapun és lázasan érdeklődnek a vallomások iránt.

Az első hatósági eljárás Reinitzcal szemben az volt, hogy szembesítették vele Bodnár Gyulánét, akinek férje a Reinitz-üggyel kapcsolatban le van tartóztatva. A vád Bodnár ellen az, hogy Reinitzcal együtt követtkék el gyilkosságot Nusbächer kassavidéki fiatalember ellen.

Reinitz nyugodt

A szembesítés drámai lefolyású volt. Bodnárné előző vallomásaiban elmondotta, hogy Reinitz két ízben is meglátogatta férjét, aki az asszony előtt elhallgatta a látogatás célját és azt mondotta, hogy üzleti ügyben tárgyal vele, amikor Szlavicek rendőrigazgató szobájában meglátta Reinitzot, izgatottan, magából egészen kihelve, nehitámadt a vádlottak:

— Maga csábította büre az uramat, maga miatt pokol az életem, a gyerekeim nem mehetnek ki az utcára. Gyilkos! Gyilkos!

Reinitz az ideges asszony szidalmait nyugodtan végighallgatta.

— Én nem tudom, hogy gyilkos-e a férje, vagy sem, de ha valaki gyilkolni hívta őt és elment, akkor megérdemli sorsát. Az a valaki, aki hívta, azonban nem én vagyok, én maguknál soha sem jártam és magukat nem ismerem!

Ezután Bodnárné két leányát, a tizenhétéves Mariát és tizenhat éves Ilonát hallgatták ki. Ők is ugyanazt vallották, mint anyjuk, hogy kétszer látták házukban Reinitz Jakabot és tudják, hogy a szobában hosszasan tárgyalt apjukkal. Ugyanígy vallott Gyula nevű tizenéves testvéröccsük is. A gyermekkel való szembesítés alkalmával Reinitz most is megmaradt előző állításai mellett.

— Nem ismerem magukat, most látom először ezt a társaságot!

A szomszédasszony vallomása

Balázs Mária, Bodnár Gyulák szomszédja, elmondja, hogy több alkalommal látta Bodnáréknál Reinitzot és jól emlékszik arra, amint Reinitz egy alkalommal Bodnárnal hosszasan sétálgatott az utcán, csendesen beszélgettek és végül Miezleka falu irányába távoztak a városból. A tanu elmondja, hogy a séta után átment Bodnárnéhoz és megkérdezte tőle, hogy mi dolga van férjének a szakállas zsidóval. Bodnárné akkor azt mondotta, hogy Reinitz valami munkával akarja urát megbizni. Bodnárné felismeri Reinitzban a szakállas zsidót.

Antalné Mária a Reinitzcal való szembesítés alkalmával vallja, hogy két év előtt, nyáron, látta Reinitzot fel és alá sétálni egy fiatalemberrel, akiről a felmutatott fényképen Nusbächerre ismer rá. A szembesítés alkalmával megismerte Reinitzot.

— Én soha nem ismertem Nusbächeret, soha nem jártam vele. Hatalán dolog az egész, — mondotta Reinitz épp olyan nyugodt hangon, mint az előző szembesítésekor.

A megbízhatatlan adós

Goldstein Lípét, az ortodox zsidó szentegylet elnökének kihallgatása következett ezután. A kihallgatás nem volt kapcsolatban a gyilkosságokkal, hanem Reinitz Jakab szavahihetőségének megállapítására szolgált. Goldstein elmondta, hogy Reinitz 1921-ben megjelent nála Kassán és rossz anyagi viszonyaira való hivatkozással nagyobb kölcsönt kért tőle, hogy a pénzzel valamireh kezdjen. Goldstein akkor nem volt abban a helyzetben, hogy nagyobb összeggel segíthesse ki Reinitzot és csak kétezerkét száz cseh koronát adott neki kölcsön, amelyet Reinitz nyugtázott is. Megígérte, hogy mielőbb visszatér, azonban azóta nem látta meg, így küldeni ezt a pénzt.

Mint hogy húszmórabb ideig nem adott életjelt magáról, Goldstein egy alkalommal megbizta ismerőst, Weisz Emilét, aki éppen Szatmára utazott, hogy keresse ott fel Reinitz Jakabot és kérje el tőle a kölcsönadott összeget. Weisz Emil Szatmáron találkozott Reinitzcal és kérte tőle a Goldsteintől kölcsön vett kétezerkét száz koronát. Reinitz akkor méltatlankodva utasította vissza a követelést.

— Én nem ismerem semmiféle kassai Goldsteint — mondotta — semmi közöm hozzá, én nem tartozom egy fillérrel sem neki.

Erre Weisz Emil felmutatta Reinitz sajátkező nyugtáját. Akkor már emlékezni kezdett, de a tartozásból csak kétszáz koronát törlesztett.

Tanu, aki nem ismeri föl Reinitzot

A tanuvallomások során azután Koch István pincér előadta, hogy 1921 őszén a Főutcán látta Reinitzot egy ismeretlen fiatalember társaságában. Utánuk is ment, mert gyanúsan viselkedtek, de csak a hadtestparancsnokság épületéig kísérte őket.

Rendelet az erdélyi hadikárok megtérítéséről

Egyelőre csak megállapítják, de nem fizetik ki a károkat

(Bucaresti-Bakarest, október 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az erdélyi hadikárok ügye új stádiumba jutott. A pénzügyminisztérium ugyanis a Consiliul Dirigent régebbi rendelete alapján a következő rendeletet adta ki:

Az erdélyi kárpótlási követelések alapját csak az annak idején a Consiliul Dirigentnek benyújtott deklarációk képezhetik, amennyiben azok 1919 szeptember 1 előtt lettek benyújtva. Az 1924 január 1-ig benyújtott deklarációkat csak a hadifogságból, vagy az emigrációból későn hazatértéktől veszik tudomásul. Nem veszik tekintetbe a Romániával hadilábon állott országok alattvalóinak deklarációját. A kárpótlás összegét koronából lejre 2:1 arányban számítják át. Elsőfokú fórumok a kártalanítás ügyében minden itélőbírói székhelyen (Kolozsvár, Nagyvárad, Marosvásárhely, Nagyszeben és Temesvár) lesznek, megpedig 1-1 vagy több bizottság, melynek 6 tagja: az itélőtábla elnöke, vagy egyik tanácsosa, a tábla területéhez tartozó egyik megye prefektusa, vagy helyettese és egy pénzügyigazgató. Kolozsvárt felelőviteli bizottság lesz, tagjai a kolozsvári tábla elnöke, vagy egy tanácselnöke, a prefektus és a pénzügyi vezérigazgató, vagy helyettese. A tagokat a pénzügyminiszter nevezi ki. Az iredai munkákat az illető pénzügyigazgatóság és a prefektura

Reinitz az ismeretlenül a Csermely felé tartott, azután eltűnt.

Reinitz egykedvűen jelentette ki, hogy soha nem járt senkivel a tanu által megjelölt útvonalon. — Ez egy hamis tanu — mondotta — soha sem igaz a vallomásból!

Reval András hordár, aki a kritikus időben házimester volt a Jakab-palotában, több ízben látott egy szakállas embert két fiatalemberrel — az egyik Luchter, a másik Nusbächer lehetett — a házban lakó Israel Jakabhoz menni. Reval azonban a szembesítésnél nem ismerte fel Reinitzban azt a szakállas zsidót, aki a két fiatalemberrel járt Israelékhez.

Bodnár Gyulával és a gyilkosság gyanúja alatt letartóztatott többi vádlottal csak napok múltán fogják szembesíteni Reinitz Jakabot.

iszíviselei tartoztak végezni.

Az elsőfokú bizottságok az ötven ezer lejnél kisebb összegű követeléseket véglegesen intézik el, az ötven ezer lejen túliakat pedig felelőviteli jog fenntartásával. Ezekről a kolozsvári felelőviteli bizottság dönt. A bizottságok csak a tagok többségének és az elnök feltétlen jelenlétében határozatképesek és a területükbe tartozó ügyeket tárgyalják.

A bizottságok a kérdésekhez mellékeltek okmányok alapján határoznak, de szükség esetén tanukat is hallgatnak ki és hivatalból is kérhetnek más hatóságtól felvilágosítást. A határozatokat minden hét végén megküldik az illetékes helyiség hatóságának, ahol ki lesznek függesztve. Az 50000 lejnél nagyobb ügyeknél a felelővítésnek csak a kifüggesztéstől számított 15 napon belül van helye. Ugy az érdekelt felek, mint a kincstár képviselői (pénzügyigazgatók) felelővítésre kerülhetnek.

A bizottságok határozata csak az összeg megállapítására vonatkozik, de nem jogosít fel annak a felvételére.

Amennyiben az a gyanu merül fel, hogy valamelyik ügyben hamis adatok alapján hoztak határozatot, utolsó és legfőbb fórumképen a központi (bukaresti) kártalanítási bizottság dönt, ami nem zárja ki a büntügyi eljárás megindítását.

Sürgetik a Zeppelin-művek lerombolását

Északarkai expedíció a „Z. R. III.” léghajón. Léghajójárat Anglia és India között

(Cluj-Kolozsvár, október 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Newyork és egész Északamerika még mindig a „Z. R. III.” nagy sikerének lázas hatása alatt áll. Lapokban és előadásokon behatóan méltatják a Zeppelin-óceánjáró útját, amelynek a világforgalomba való perspektíváját beláthatatlannak tartják. Mialatt azonban Amerikában az emberi elme és fejlődés egyik korszerű eseményét ünneplik, szaladt az órág Európában a ravaszról és az ellenségétől való félelem miatt elpusztítani igyekeznek azt a műhelyt, ahol a közlekedésnek ezt a forradalmosító csodáját készítették. Franciaország ugyanis már a békeszerződésben biztosította maga számára a jogot, hogy a friedrichshafeni Zeppelin-műveket leromboltassa. Erre eddig nem került sor. Most azonban, a „Z. R. III.” diadalmas útja után, a francia közvélemény nagy részét ideges izgalom fogta el, a sajtó követeli, hogy a kormány éljen szerződéses jogával és haladéktalanul romboltassa le a Zeppelin-gyárat Friedrichshafenben.

A „Berliner Tageblatt” newyorki tudósítója illetékes helyen arról értesül, hogy az angol kormány már régóta igyekezett a francia kor-

mányt közvetve abba az irányba befolyásolni, hogy a friedrichshafeni Zeppelin-művek lerombolásától álljon el. Ezek a fáradozások azonban hiábavalónak bizonyultak. Angolország azért ragaszkodik a friedrichshafeni léghajóművek fenntartásához, mert „biztos afelől, hogy abban az esetben, ha akár Amerika, akár Anglia letvenné Friedrichshafen műszaki személyzetét és mérnökeit, e műveket nem lehetne megsemmisíteni. Az angolok azért is szeretnék az ízem fenntartását, mert Londonban Anglia és India közötti léghajójáratot terveznek.

A német nemzeti párt a Reichstagban kérdést fog intézni a kormányhoz, hogy mit szándékozik tenni a Zeppelin-műveknek a franciák által való leromboltatása megakadályozására. A francia követelés végrehajtása — az interpelláció szerint — hatalmas kulturértékek esztelen és céltalan megsemmisítése lenne. Anyagpocsékolás, amely teljesen fölösleges.

Az amerikai lapok szerint a Zeppelint nem tekintik hadieszköznek, hanem a világközlekedés egy igen hathatós eszközének. A tengerészeti minisztérium elrendelte a „Z. R. III.” nevének Nokomis névre való megváltoztatását. Nokomis hindu nyelven a „hold leányát” jelent.

Minden valószínűség szerint a Nokomis az északarkai expedícióra indulnak. Az Unió kormánya tiz új Zeppelin építést tervez. A Zeppelinek az Amerika és Európa közötti légi közlekedés lebonyolítására szolgálnak.

— Ópiumszivás közben lepték meg a kínai forradalmárok a kormánycsapatok parancsnokát. Mukdenből jelentik: Csang-Cse-Lin csapatai egy napos harcra hívták a kormánycsapatot a Sanghai melletti Kvein-hegységéből. A kormánycsapatok hadisztyáparancsnokát a támadók ópiumszivás közben lepték meg és vezérkarával együtt felkoncolták.

* Fordítást románra Imperial vállalat Minorit. -u.

Iskolák figyelmébe!

Hazivan



héber abc

az UJ KELET könyvosztályánál ismét kapható. Iskoláknak, könyvkereskedéseknek magas engedmény.

Ára 40 lej és portó.

Az Uj Kelet... Szerkesztő... Felelős... Az Uj Kelet...
 — S... a címen... amelyben... vasúti... foglalt... noknak... fekvő... vasanyag... vállalkoz... tóság... következ... szerkeszt... szerződés... rakás... sem ke... anyog... megállap... annyit... látható... műhelyig... rént, he... foskav... ság. Az... eseleked... tem a lé... érványes...
 — P... jelentik... alkalmá... ki a költ...
 — C... tesség... A közár... ország... üzleti... a tiszte... igérte me... kerül sor... telen var... aki a g... használ... és erköl... károsítja... bizonyíth... második... aki árnyá... nem felel... nyiségér... szakasz... megátelő... konkurren... sorolásáva... törvény... egy lap... detőinek... hogy ilyen... be. Az u... szerint b... azaz saját... olyan kö... ről szárm... rajai hely... megjelöl... mény bec... nem meg... kurrenci... kart tarta...
 — Fo... delmi... szlovák... tárgyalás... a sör, a... osztrák... gépek vá... áden meg...
 — A... megy. Az... palestinai... vezetőség... tura meg... értesülése... december... nába. A t... játszanak.
 * Elje... pest — L... sek. (Mind

HIREK

Az Új Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Új Kelet cikkeinek atányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Szaporodik a CFR. bűnkrónikája. Ezen a címen az elmúlt napokban cikket közöltünk, amelyben arról számoltunk be, hogy a kolozsvári vasúti műhely igazgatósága öt vagon ócskavasat foglalt le, mert az volt a gyanúja, hogy a vagonoknak csak a tetőjén van ócskavas, míg a lejjebb fekvő helyeken feldolgozott és feldolgozatlan új vasanyag van elhelyezve. Prumb János kolozsvári vállalkozó, aki a vasat a bukaresti CFR. igazgatóságától megvásárolta, ebben az ügyben ma a következő levelet intézte hozzánk: Igen tisztelt szerkesztőség! Alulírottak a CFR.-rel megkötött szerződésben értelmében az ócskavasnak vagonbarkáshoz jogom volt, amely közé még tévedésből sem kerülhetett az apahidai rendezőben új vasanyag. Ezen tény a CFR. műhelyfőnöksége is megállapította. Az anyagokért éppen háromszor annyit fizettem, mint Resica fizetni szokta, amiből látszik, hogy szabálytalanság nem történt a csupán a műhelyigazgatóság tuluzzósága következtében történt, hogy az általam szabályszerűen felrakott ócskavasanyagok átadását megtagadta az igazgatóság. Az igazgatóság velem szemben jogtalanul cselekedett, miért is illetékes fórumoknál megtettem a lépéseket a szerződésben biztosított jogaim érvényesítésére. Tisztelettel: **Porumb János.**

Pályázat Jókai síremlékére. Budapestről jelentik: Jókai születésének századik évfordulója alkalmával a képzőművészeti tanács pályázatot írt ki a költő egy síremlékére. A pályázat 15-én jár le.

Csehszlovákiában törvény készül a tisztességtelen verseny ellen. Prágából jelentik: A börtönügyek kormányja már régebben beígérte az ország közgazdasági közvéleményének, hogy az üzleti életet az egész vonalon megkarja tisztítani a tisztességtelen verseny parazitskodásaitól. Az ígéret megvalósítására az őszi tölészek folyamán kerül sor és a javaslat kiterjed minden tisztességtelen verseny üldözésére. Az első paragrafus szerint aki a gazdasági érintkezésben olyan eszközöket használ, amelyek ellenkeznek a gazdasági érintkezés erkölccsel, amennyiben eljárása konkurrenszt károsítja, vád alá helyezhető és ha tudatlanság bizonyítható eljárásánál, kártérítésre ítéltető. A második paragrafus szerint büntetés alá esik az, aki árjának reklámjában a valóságnak meg nem felelő adatokat hirdet azok minőségéről, mennyiségéről és előállítási módjáról. Ez a törvényszakasz egész Európában a legelső kísérlet, hogy megátelja azokat a visszaéléseket, amelyekkel a konkurrensia a hírlapok útján, hamis adatok felsorolásával akarja félrevezetni a közönséget. A törvény szerint az is büntetendő cselekmény, ha egy lap magasabb példányszámot mond be hirdetőinek, mint amennyiben tényleg megjelenik, hogy ilymódon magasabb hirdetési díjat szedjen be. Az újságírást leginkább az a rész érinti, amely szerint büntetés alá esik, ha a lap eredetinek, azaz saját munkatársától származónak jelöl meg olyan közleményeket, amelyek nem a jelzett helyről származnak, hanem fordították, vagy más földrajzi helyen írták meg azokat, mint amelyet a lap megjelöl. Ezzel a szakkasszal nemcsak a közvélemény becsapását akarja megátelni a törvény, hanem meg akarja védeni azokat a lapokat a konkurrensia ellen, amelyek óriási költséggel tudósítói kart tartanak fenn.

Folytak a csehszlovák-osztrák kereskedelmi tárgyalások. Becséből jelentik: A csehszlovák-osztrák kereskedelmi szerződésre vonatkozó tárgyalások normálisan folytatódnak. Csak részről a sör, a textilneműk, üveg és az ugorka vámját, osztrák részről pedig a konfekciók árak és egyes gépek vámját igyekeznek az érdekeknek megfelelően megállapítani.

A bécsi Hakoah ismét Palesztinába megy. Az a nagy siker, amellyel a Hakoah első palesztinai túrája járt, arra biztatta a zsidó csapat vezetőjét, hogy tárgyalásokat kezdjen egy újabb túra megkezdésére vonatkozólag. A tárgyalások értesülésünk szerint teljesen befejeződtek és ez év december 26-án ismét utrakel a csapat Palesztinába. A túra 15 napig fog tartani és 4 mérkőzést játszanak.

Eljegyzés. Reiss Mara iparművész, Budapest. — Lebovita Vilmos festőművész, Páris jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Purgo — békeminőségben újból kapható.

Agyonlöttek hat beszarabiai parasztot

A halál torkából menekült „hetedik” vallomása. Hivatalos jelentés a parasztok kivégzéséről

(Bucaresti-Bukarest, október 17. Az Új Kelet tudósítójától.) A tatarbanari véres események óta a főváros közvéleményét élekenben foglalkoztatják a Beszarábiából érkező hírek s a józan közvéleményben egyre határozottabban alakul ki az a meggyőződés, hogy a beszarabiai forradalmi és álföradalmi mozgalmaknak végső fokozatig a beszarabiai közigazgatási hatóságoknak rettenetes önkénye és a minden embert mértéktelül felülmúló hatalmi visszaélése az oka.

Forradalmi és álföradalmi mozgalmakról kell beszélni, mert a fővárosi lapok szerint ma már senki előtt sem titok, hogy egyes beszarabiai hatóságok nem egyszer teljesen ártatlan és politikával sohasem foglalkozó emberekből „házi szükségletükre” mesterségesen kreálnak forradalmárokat. Beszarábiában előfordult már, ha a falusi bírónak vagy a csendőrszéknek valakinek személye már túlságosan kellemetlenné vált, egyszerűen ráfogták az illetőre, hogy bolsevik, így azután a legegyszerűbb módon szabadultak meg tőle. Hogy ez a rendszer milyen szörnyű cselekedetet termel ki magából, arra legbeszédesebb példa a legutóbbi eset, amikor is egy sikkasztó falusi bíró, hogy bűnének következtétől megszabaduljon, a falusi szövetkezet előjáróságának hat tagját egyszerűen agyonlötötte a csendőrökkel.

Sikkasztóból primár

A véres esemény részletes ismertetése helyett ideiktatjuk azt a jegyzőkönyvet, amelyet a beszarabiai román közélet nyolc előkelősége vett fel az eseményről és amely a pontos adatok drámai egyszerűségében írja le a brutális gonosztettet. A jegyzőkönyv így szól:

Ma megjelent előttünk Filatov Joachim hatvanhárom éves Puposoiu közösgébeli lakos. Testén két puskagolyótól eredő súlyos seb éktelenkedik, amelynek eredetéről a következőket adta elő:

Paposoiu közösgé falusi szövetkezeteinek elnöke B. Zoiu Nicolae, mintegy harmincöt ezer lejes sikkasztást követett el a szövetkezet terhére. A sikkasztásból kifolyólag Buzalau lemondott elnöki tiszttségéről, mi azonban nem tettünk jelentést az ügyésznek, mert a volt elnök megígérte, hogy az összeget vissza fogja téríteni. Nehány napra rá, az érvényben lévő rendelet alapján Buzalaut primárnak neveztek ki, mi azonban nem szüntünk meg visszakövetelni a közösgé pénzét. Az elmúlt szombaton hét paraszttársammal együtt akik mindnyájan tagjai vagyunk a szövetkezet felügyelő bizottságának, be lettem idézve a csendőrszékre. Meg voltunk győződve arról, hogy a csendőrszék a harmincöt ezer lejes sikkasztás ügyében akar tőlünk felvilágosítást kérni és nyugodtan vártuk kihallgatásunkat. Szombaton azonban nem hall

A magyar kultuszminiszter elítéli a soproni diákzavargásokat.

Budapestről jelentik: A soproni diákmozgalom ügyében a mai ülésen Pakots József nemzetgyűlési képviselő interpellációt terjesztett a kultuszminiszterhez, amelyben megkérdezte, hajlandó-e a kultuszminiszter a soproni erdőmérnöki főiskola diákzavargásainak erőlyes kezelését véteni. A kultuszminiszter az interpellációra adott válaszában kijelentette, hogy a két zsidó hallgató főlvétele jogos volt, éppen ezért a leg-súlyosabban elítéli a diákok zavargását és a kormány el van szánva arra, hogy mindezféle diákzavargást a legerélyesebben elfojtsa. A kultuszminiszter beszédének egyik passzusát a diákszöveg adresszála és kérte őket, hogy a tanulás rendjének megvédése érdekében hagyjanak fel mozgalmukkal. Pakots újabb felszólalásában leszögezte, hogy a miniszter rosszul teszi, ha kéri a diákokat, ahelyett, hogy parancsolna nekik. Pakots után Lindvay beszélt, aki a zavargó diákok pártját fogta. Klebelsberg kultuszminiszter újra beszélt és kijelentette, hogy Pakotsot és Lindvayt felszólalásukban párt-szemponatok vezették, de őt csak a hivatalos kötelessége irányítja és újból leszögezte, hogy erőlyes kézzel fog rendet teremteni.

Babits Mihály nagybeteg. Budapestről jelentik: Babits Mihály, a nagynevű magyar költő néhány napja súlyos betegen fekszik budapesti lakásán. A költőt súlyos ideggyógyászok és orvosai tanácsára látogatókat sem fogad.

gattak ki bennünket, vasárnap pedig közölték velünk, hogy bolsevik gyanusak lévén, Kise-nevbe fognak bennünket szállítani.

Agyonlöttek a sikkasztó primár zaklatóit

Előbb egymáshoz láncoltak bennünket, majd hat szuronyos csendőr őrizete alatt gyalog indítottak utnak. Alig értünk ki a faluból, a csendőrök néhány lépésre hátramaradtak, a földre hasaltak és sortűzet adták le ránk. Mind a heten elterültünk a földön. Éretem, hogy több sebből vérzem, rémületemben halottnak tettem magam és iszonyu kínok között lélekzetviesszofojva vártam a történéndőket. A csendőrök előbb felületem meggyőződtek arról, hogy mindnyájan meghaltunk, a zsebünkben lévő összes értékeket ellopták, azután visszatértek a faluba. Ezzel felőra mulva én, egyedül élő a hat halott között, ugy-nehemzen feltápáskodtam a földről, egyik agyonlötött társam feleségéhez vénszorogtam el, aki bekötözte sebeimet és most eljöttem az urakhoz, hogy elmondjam az esetet.

Eddig szól a jegyzőkönyv, amelynek aláírói T. Jacobescu országgyűlési képviselő, Romeo Cristea ügyvéd, Al. Rotta ügyvéd, volt ügyész, Al. Dimitriu ügyvéd, Anton Georgescu ügyvéd, N. Stratu ügyvéd, D. Barbuluscu alezredes, volt prefektus és E. Mantu hírlapíró. A jegyzőkönyv aláírói a jegyzőkönyvet megküldötték az összes nagyobb bukaresti lapoknak, amelyek hasábois cikkekben foglalkoznak a véres esettel és a legerélyesebb megtorlást követelik a kormánytól.

Mit mond a hivatalos jelentés

Az „Univerzul” foglalkozva a Beszarábiában agyonlötött hét paraszt ügyével, hivatalosan közli, hogy a hír megfelel a valóságnak. Az illetők résztvettek a tatarbanari lázadásban, ahol elfogták őket. Kise-nevbe szállítáruk közben a foglyok szökést kíséreltek meg, mire a csendőrök lelőtték a szökevényeket. Tatarescu a parasztpárt erre vonatkozó feljelentésére megbizta Chiovesanu ezredest a legesigerubb vizsgálat megkezdésével.

Bukarest, október 17. A kormány a Rador utján a következő hivatalos kommuniké közli: Egyes lapok riasztó híreket közölnek a Cetate Alba megyei P. pusci közösgé lakosának meggyilkolásáról. Az illetők, akiket a tatarbanari lázadásban való részvétel miatt gyanusítva le tartóztattak, szökést kíséreltek meg, mire a csendőrök agyonlötötték őket. A be-ügyminiszter dr. Lupu és Mirto parasztpárti képviselők panaszára a legesigerubb vizsgálatot indította meg a tényállás kiderítésére. Tanácsn ezredes a vizsgálat megejtésére Kise-nevbe utazott. Filatovot, aki a tatarbanari letartóztatottak agyonlötését Bukarestbe hírtul hozta, letartóztatták a sziguranca, mert részese volt a lázadásban.

Rablógyilkosok fegyveres támadása.

Munkácsról jelentik: Az elmúlt éjjel véres rablógyilkosság történt, amelynek áldozata Weisz Bernát rafajcsa újfalusi kereskedő. A kereskedő-család korán tért pihenőre és már javában aludtak, amikor valaki erősen zörgetni kezdte az ajtót. A hatvanéves öreg Weisz erre kinyitott az ágyból és ajtót akart nyitni. Felesége roszav sejtve nem engedte az ajtóhoz, majd amikor kint elcsendesült a lármá, újból pihenni tértek. Rövid idő múlva újabb zörgésre ébredt a remegő család és valaki behabált a szobába:

— Gyertek ki, elfogtuk a zsiványokat!
Az öreg Weisz erre kinyitotta az ajtót. Több sötét, feltegyverzett alak ugrott a nyíláshoz és az egyik fegyverből háromszor az öreg szatócra lőtt. A fegyveresek ezután teljesen kifosztották a lakást és elmenekültek anélkül, hogy bármilyen nyomot hagytak volna, amelyből a tettesek kilétére lehetne következtetni. A szerencsétlen áldozatot haldokolva szállították a munkácsi kórházba.

Halálos vasuti szerencsétlenség Essenben. Essenből jelentik: Súlyos vasuti szerencsétlenség történt az esseni főpályaudvar egyik külső vágányán. Tolatás közben az egyik tehervonat mozdonya a nagy kőd következtében beleszaladt egy munkáscsoportba és hat embert halálra gázolt, tizet pedig súlyosan megsebesített.

* Fordításokat és kérvényeket a hatóságokhoz román nyelven olesón vállal Imperial-iroda, Minoritatuca.

Lloyd 2047

Arany Ezüst

legszobbb kivitelben **órák** legjutányosabban

Ajándék- és díszműtárgyak dus választékban.

Fenyő és Braunfeld

Királyi udvari szállítók

világvárosi ékszerüzletében kaphatók.
Cluj, Piața Unirei No. 15.

Telefon Interurbán: 643.

Deák Ferenc-utca 12.

Centrala Textilor Textilközpont

férfi és női gyapjuszövetek. Bélésárúk.

Lloyd 2899

SUCHARD

CSOKOLÁDE

HAZTARTÁSRA ÉS NY. RS FVESRE.

★

Spirer

nőidivat-áruháza

Cluj, Piața Unirei No 16.

Uj s dusan felszerelt férfi és női szövet, selyem, vászon s mosóáru raktárral

ujból megnyílt

Mutatvány-árak:

75 cm. széles tennisflanel	lej	29
Jóminőségű fehérművászon	„	28
Duplaszéles (130 cm) gyapjuszövet.....	lej	120
Tiszta gyapju intézeti seviottok		190
Ruha-bársonyok minden színben		165

KÖZGAZDASÁG

Készül a rendelet az ipari kontárok ellen

A munkaügyi miniszter a regáti rendszer elfogadását ajánlja. A kolozsvári ipartestület átmeneti módosítást kér

(Cluj-Kolozsvár, október 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tudvalevő, hogy a kolozsvári ipartestület országos akciót indított az ipartörvény 101. paragrafusa d) pontjának módosítására vonatkozólag, mely kimondja, hogy iparigazolvány minden olyan egyénnek kiadható, akinek a munkaadó igazolványt ad arról, hogy három éven keresztül mint segéd műhelyében dolgozott. Ezt a pontot óhajtották a kolozsvári ipartestület módosítani addig is, míg az új ipartörvény elkészül. A módosításra vonatkozó javaslatot a kolozsvári ipartestület a kolozsvári munkaügyi felügyelőség úján jutratva el a munkaügyi miniszterhez, hangsúlyozva, hogy a magyar ipartörvény ezen pontjának módosítása azért szükséges, mert alkalmas az arra, hogy a kontárok száma megnövekedjék. Mint értesülünk, a munkaügyi inspektorátus a kolozsvári ipartestület felterjesztését kedvezően véleményezte, melynek az a hatása volt, hogy a felterjesztésre már meg is érkezett a miniszter válasza. A munkaügyi miniszter leiratában arra szólítja fel a munkaügyi inspektorátust, adjon véleményt, hogy a módosítandó paragrafus helyett nem volna e alkalmas a regáti rendszer érvényben lévő rendszer életbeletetése. A miniszter leiratához mellékelte azokat az igazolványokat, melyek a regáti ipar gyakorlásához szükségesek. A regáti iparigazolványt tudvalevőleg csak azok kaphatják, akik ipari szakiskolát végeztek és egy évig önállóan valamely ipari műhelyt vezettek. A kolozsvári munkaügyi inspektorátusnak az a felfogása, hogy az iparigazolvány kiadásának kérdésében a regáti rendszer jobb a magyar törvény rendelkezésénél. Éppen ezért nagyon valószínű, hogy ilyen irányú felterjesztést fog tenni a munkaügyi miniszternek azzal a módosítással, hogy az iparigazolványt ne csak azok kaphassák, akik szakiskolát végeztek, hanem azok is, akik egy ére a célra alakítandó bizottság előtt a mesteri vizsgát le tudják tenni, miáltal a kontárok szaporodása erőlyesen megakadályozható lenne.

A kolozsvári ipartestület sikeres akciója azonban csak abban az esetben járhat fix eredménnyel, ha ebben a kérdésben az ország többi ipartestületei is kifejtik álláspontjukat. Mint értesülünk, a kolozsvári ipartestület nem tartja megoldásnak a kolozsvári munkaügyi felügyelőség javaslatát sem és semmiesetre sem tartja helyesnek a regáti rendszer elfogadását. A kolozsvári ipartestület vezetője ragaszkodik ahhoz, hogy az ipartörvény 101. § ának d) pontját egy átmeneti rendeleti módosítással helyezze hatályon kívül a munkaügyi miniszter addig is, míg az új ipartörvény kategórikusan nem intézkedik a kontárok szaporodásának törvényhozási uton való megakadályozásáról.

Háromtagú bizottság állapítja meg a Löblé szeszgyár vagyonát. Nagyváradról jelentik: A Löblé-féle szeszgyár kényszerű egyezségnek tárgyában tegnap hitelezői értekezletet tartottak. Az értekezleten a hitelezők elhatározták, hogy háromtagú bizottságot küldenek ki, amelynek az lesz a feladata, hogy a szeszgyár vagyonának mai állását megállapítsa. Így akarják megállapítani, hogy elegendő-e azok a garanciák, amelyeket Löblé nyújtott a hitelezőknek.

Megbíróságok a kolozsvári malmokat. Miniszteri rendelet értelmében a malmok arra vannak kötelezve, hogy minden hó 1-én és 15-én készleteiket a városi tanácshoz jelentésük be. E rendelkezésnek a kolozsvári malmok mindez ideig nem tettek eleget és ezért a tanács elhatározta, hogy a malmokat a rendeletben előírt bírsággal fogja sújtani.

Csehország már valorizálta a magyar hadikölcsönkötvényeket. Prágából jelentik: A cseh kormány a szikoronás névértékű magyar hadikölcsönkötvényt hetvenöt százalékban, te-

hát hetvenöt százalékot valorizálta. Ez a valorizáció annyit jelent, hogy azok, akik magyar hadikötvény birtokában vannak, az aranyértéknek kerekén tizenkilenc százalékát fogják megkapni Hasonló valorizációs törekvések vannak Budapesten is, de itt még nem tartanak hozzá, hogy határozott számokról beszéljenek, melynek alapján meg lehetne állapítani, hogy az aranyérték hány százalékára számíthatnak a magyarországi hadikötvény-tulajdonosok. Egyedül Románia az, ahol a hadikötvény-közlönynek ügye még rendezetlen. Remélhető azonban, hogy a többi utódállamoknak e kérdésben tanúsított magatartása a román kormányt is arra fogja kényszeríteni, hogy rendezze a hadiközlöny-tulajdonosok ügyeit.

A mai valutapiac

A mai napon a piac változatosan lonyba. A bankokhoz főleg eladási megbízások érkeztek. Az árfolyamok a következők: Osztrák korona 380-390, magyar korona 410-420, cseh korona 535-545, svájci frank 35 00-35 20, dollár 178 00-182, francia frank 9 60-9 70, font sterling 820-825, olasz lira 8 00-8 15

Valutapiac október 17-én:

Bukarest. Devizák: Páris 960, Berlin —, London 817, Newyork 180 00, Róma 795, Zürich 85 00, Bécs 25 80, Prága 512, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 720 00, márka 43 00, leva 130, török lira 100, font sterling 825, francia frank 1000, svájci frank 35 00, olasz lira 800, drachma 320, dinár 250 00, dollár 180 00, lengyel márka 34 00, osztrák korona 27 00, magyar korona 34 00, cseh korona 530.

Zürich. Nyitás-Zárás: Berlin 124 00-123 75, Amsterdam 204 00-203 75, Newyork 521 25-521 25, London 2339 50-2340, Páris 2735 00-2735, Milánó 2273 75-2275, Prága 1548 75-1547 50, Budapest 88 00-87 50, Belgrád 735 00-735, Bukarest 285 00-277 50, Varsó 100 25-100 25, Bécs 73 50-73 50.

Fizetésnélküli lett Grätz Hermann műkereskedő cég. A kolozsvári törvényszékhez ma Grätz Hermann és Grätz Hermanné kolozsvári műkereskedő cég a csődön kívüli kényszerű egyezség megindítása iránt kérelmet nyújtott be. Grätz Hermann aktívái 3,130 000 lej tesznek ki, ezzel szemben passzívái 2 897 528 lej. A cég 100 százalékos egyezséget ajánl fel hitelezőinek, amelyet 8 százalékos kamattal mellett négy részletben óhajt törleszteni. Utolsó törlesztési részlet 1926 április 1-én volna esedékes. Grätz Hermanné aktívái 1 575 000, passzívái 975 000 lej. Ugyancsak 8 százalékos kamattal mellett 100 százalékos ajánl hitelezőinek és a négy részlet utolsó terminusa gyanánt 1925 július 1-ét jelöli meg. Mintán mindkét cég aktívái felülmúlják a passzívákat, valószínű, hogy csak fizetési zavarról van szó.

Európa cukortermelésének horribilis emelkedése. Amerikában most publikáltak azt a kimutatást, mely szerint Európa idei cukortermelése tízmillió méterházasával emelkedett. Természetes hogy ez a termelési többlet a cukorpiacokon lonyhaságot idézett elő. Amerikában hetek óta csökken a cukor ára, az utóbbi hetekben ez az árhanyság rohamosabb lett, úgyhogy a tavalyinak ötven százalékát elérte. Lonyagosan olcsóbb lett a cukor Londonban és Berlinben is. Hasonló áresés észlelhető Prágában és Budapesten is. Ez a nagy általános áresés a romániai piacon sem maradhat hatástalanul és várható, hogy a belöldi termelés is redukálni lesz kénytelen árait.

Kisiparosok akciója a vasúti szállítókban való részvételért. A bukaresti kézműiparosok mozgalmat indítottak arra, hogy a CFR vezérigazgatósága a kézműiparosokat is részesítse a vasúti szállítókban. A CFR vezérigazgatósága a kézműiparosok legfőbb szór kedvezőbb ajánlatát sohasem vette figyelembe és a drágább nagyszállítókat bíztta meg a szállítással. Elhatározták a bukaresti kézműiparosok, hogy külön kisiparos bankot alapítsanak.

HA FINOM CUKORKÁT AKAR, KÉRJEN „MELISSÁ”-T!
Cluj telefon 6-48 és 6-65 (Lloyd 2243) Cluj, telefon 6-48 és 6-65

Megala

A Hagg...
tén megala...
a Haggibb...
befolyt...
dolgozni. A...
Krémér Á...
Miksa, Gisz...
A bizot...
lag, hogy...
játékos em...
plénum elé...
az ügyben.

A Jakt...
ban folyak...
nagyvárosi...
az első volt...
5000 lejt...
A nagyvár...
pélyt rendez...
az alapra...
Aladár, a H...
et mond.

Hasonló...
részéről, am...
hetetlen jéte...
gyűjtésről e...
részletesség

A NAC...
vés-NAC...
zatot. Nagy...
megtehető...
amely elrend...
ránkodása...
jétezésát. A...
az illetékes...
jétezés melle...
hanem semle...
dokolja, hog...
ezenvesen vi...
patokkal sze...
lehetne bizto

A Romc...
A szimpatiku...
kapott ki elő...
szó hogy sem...
revansot ké...
darabig hab...
landéknak ny...
Bukarestben...
abart arról...
lejártszon, haz...
eredményeket...
Brassóban is...
várakozással...
egyik legjobb...
Itvánt — fo

Brassói...
fordulója sorá...
Ivria-CFR...
közés Székely...
döntő fontoss

Uj... bő

Érteit...
Regina...
temen...
Szécher...
tet is...
laszték...
és talp...
mellett...
tos és

Sám

SPORT

Megalakult a Jakobi Dudi-alapot kezelő bizottság

A Haggibbor tegnap esti egyesületi értekezletén megalakult az a bizottság, amely hivatva van a Haggibbor elhunyt játékosának emléklapja javára befolyt összegek hovatartozásáról tervezetet kidolgozni. A bizottság a következőkből áll: dr. Krémer Armin, dr. Weissburg Chaim, dr. Schwarz Miksa, Giszkalay János, Czodik Jenő és Noszta Mór.

A bizottság tervezetet dolgoz ki arra vonatkozólag, hogy milyen formában kívánja az elhunyt játékos emlékének megörökíteni és ezt a vezetőségi plénum elé terjeszti, amely véglegesen dönt ebben az ügyben.

A Jakobi-alapra a gyűjtések az egész országban folynak. Különös elismeréssel kell szólnunk a nagyváradi munkáscsapatról, a Törökverőrl, amely az első volt ezen a téren és saját tagjai között 5000 lejt meghaladó összeget gyűjtött erre a célra. A nagyváradi Egyetértés pedig 26 án tornaturné-pélyt rendez, melynek bevételeit teljes egészében az alapra adományozza. Az ünnepélyen Stotter Aladár, a Haggibbor illusztris elnöke emlékbeszédet mond.

Hasonlóan szép megnyilatkozást láttunk a KAC részéről, amely eddig több ezer lejt gyűjtött felejtetetlen játékosunk emlékegényére. Az országos gyűjtésről egyébként a „Sport” híftői száma teljes részletességgel beszámol.

A NAC megfellebbezte a szatmári Törökverés-NAC mérkőzés ügyében hozott határozatot. Nagyváradi tudósítónk jelenti, hogy a NAC megfellebbezte az intézőbizottság azon határozatát, amely elrendeli a Szatmárt lefolyt, de Krüger bíráskodása miatt botránnyal végződő mérkőzés újrajátszását. A fellebbezést tartalmazó beadvány kéri az illetékes fórumot, amennyiben mégis az újrajátszás mellett döntene, hogy azt az Szatmáron, hanem semleges pályán rendezze el. Ezt azzal indokolja, hogy a szatmári publikum annyira elleneszenven viselkedik egyletüket verő vidéki csapatokkal szemben, hogy egyetlen bíróval sem lehetne biztosítani a mérkőzés sima lefolyását.

A Romcomit revánsot ad a Brasoviának. A szimpatikus brassói csapat az idén vasárnap kapott ki először és ezt a vereséget sem tudja sehogy sem elviselni. Azonnal a mérkőzés után revánsot kért Romcomittól, akik azonban egy darabig haboztak, de később belementek és hajlandóknak nyilatkoztak egy újabb mérkőzésre, de Bakarestben. A Brasovia természetesen hallani sem akart arról, hogy még egy mérkőzést Bakarestben lejátszon, hazajött és az innen folyó megbeszélések eredményeképpen a két csapat a jövő vasárnap Brasovában ismét megmérkőzik. A mérkőzés elővárakozással tekintenek és annak vezetésére Románia egyik legjobb bíróját — Nagy Lajost vagy Winkla Istvánt — fogják felkérni.

Brassói program. A bajnoki szezon vasárnapi fordulója során a következő mérkőzések lesznek: Ivria—CFR, Brasovia—Hargita. Az utóbbi mérkőzés Székelyudvarhelyen lesz és az a bajnokságra döntő fontossággal bír.

Uj Szilárd Uj

bőrüzlet!

Értesítem t. vevőim, hogy a Str. Regina Maria 12 szám alatti üzletemen kívül a Piata Mihai Viteazul Székelyeni-tér 36. szám alatt főüzletet is nyitottam, ahol legdusabb választékban különböző gyártmányu bőr és talp árú a legolcsóbb napi árak mellett állandóan raktérom van, Pontos és gyors kiszolgálás. Tisztelettel

Sámson Manó

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Színházi Iroda közleménye

Leonard bucsuja. Szombaton este a Luxemburg grófia címszerepében vesz busut a kolozsvári közönségtől Leonard, a negyszerű és fölülmulhatatlan operette-bonvivant. Az elővételből ítélve, e bucsufőllépés alkalmával zsufolt nézőtér tapsai fogják őt köszönteni.

A MAGYAR SZÍNHÁZ ESTI MŰSORA

Szombat d. u. fél 4-kor: Traviata [Baranyay Jolán és Szabó Zoltán föllépésével.

Szombat este 8-kor: Luxemburg grófia [Leonard bucsufőllépése yárisi vendégjátéka előtt. Zöldhelyi Annával, Neményi Lilivel, Ihász Aladárral, és Leóvey Leoval. Bérletszűnetben, fölemelt helyárakkal, sorozat 88]

Vasárnap d. e. fél 11-kor: Hamupipőke [Gyermek-előadás, mérsékelt helyárakkal, sorozat 89]

Vasárnap d. u. fél 4-kor: Mézeskalács [Operetteünnepség 7-edszer. Remdes esi helyárakkal. Sorozatszám 90]

Vasárnap este 8-kor: A hamburgi menyasszony [Operette rapriz új szereposztással s új betanulással. Napi bérlet 21 szám A, sorozat 91]

Híftő: Cifra nyomorúság [Az új magyar drámák sorozatának negyedik estjeje. Premiébérlet 10 szám]

MOZGÓK MŰSORA

Sisect-Mozgó. Szombat, október 18. Premier. A Maxim mulató csillaga. Rendkívül pikáns szslonvígjáték 6 felvonásban, Feydeau Georges ismert darabja után. Főszerepben az ismert művész-nő: P. Menichelli.

Uránia-Mozgó. Szombat, október 18. Premier. A szirén. Octán-buvárok. Nagy szenzációs kalandor dráma 6 felvonásban, a buvárok életéből. Filare alkalmassá Octav Feuillet regénye után.

Apollo-Mozgó. Szombat, október 18. Vörösbegy. Rendkívüli kalandordráma egy, szelthamos életéből 5 felvonásban. Főszerepben: Loth Il.

Van szerencsem a n. é. hölgyközönséget értesíteni, hogy a

Salon Pompadour

Str. Memorandului 12.

angol szabászati osztály

vezetését elvállaltam. Costumok, kabátok készítését és alakítását garancia mellett vállaljuk.

FEKETE SÁNDOR, angol nőiszabász

Zsák Zsinog

SAVAS DEZSO TIMISOARA Kötői

Telefon 492 Telefon 493

Írógépek

„ROYAL” - „STOEWER”
„MERLEDES” - „ERIKÁ”

állandóan raktérom. — Mindennemű írógépek legolcsóbb beszerzési forrása. Speciális javítóműhely! Javításokért garanciát vállal

Finkler Antal Cluj

trógepvállalat, Calea Regele Ferdinand, (a nagy vashíd mellett)

Telefonosz. 81.

LADAGYAR

Sajovic és Lebovits fakerekeseles és ládagyar

Mindennemű ládagyar és fakerekeseles készítésére és szerelésére, valamint a kerekeseles gépek javítására és szerelésére. Azonnal készíti és szállítja a legolcsóbb áron.

Ciuj, Strada Centrali (volt Kalaföldi) 1 sz.

Híftő: Egerea

TACAMUL

ELÜSTÁRUIGYAR

CLUJ, STR. AVRAM JANCU (volt Petőfi-u. 8)

Telefon: 4-82.

Gyárt: evőeszközöket, szervizeket, disztárgyakat stb. Csak viszonteladóknak! Ezüstöt (törmeleket is) a legmagasabb napiáron vesz. Ugyanott tanulólányok felvétetnek.

Fabrică de case de bani

Goldschrank - Fabrik

Pénzszekrénygyár

Jakabfi & Co

TIMISOARA

Str. Timotei Cip. (Battyány-u.) 8

Telefon 12-68

Képviseletünk és mintaraktárunk Clujon Arthur Loewy & Co. szállítók. Oradea-Mare, Stabii, Gyulafelejkát Nagypiac, Satu-Mare, Em. Weiss Sőhne szállítók. Aradon Arnold Pollák szállítók.

Double raglanok

férfi- és fiuruhák

M. Neumann

cégnél Cluj, Piata Unirii 14.

Legjobb férfiszövelek

Schwarz Jenő utódánál

Cluj, Strada Regina Maria No 14.

RÓTH cipész

CLUJ, Str. Sf. O. Iosif

volt Széputas



Zsák z Ponyva

Vétel | Eladás

Kölcseknintézet, javítóműhely

Albala Izsó Timisoara

11. Piata Traian 2. szám. Sürgőnycim: Albala Timisoara-Fabrika

Interurbán telefon 60

Figyelem!

A QUOTA Dél-AMERIKÁBA NEM TELJES

miután az odaváló bevándorlás korlátlan. Aki tehát Argentiniába vagy Braziliába gyorsan akar utazni, az írjon azonnal prospektusért

Cosulich Line

Bucuresti, Cal. Grivitei 181

Legolcsóbb és legkényelmesebb út AMERIKA, CANADA, ARGENTINA és BRAZILIÁBA.

Vasuti utazás tartama a hajóig csak 48 óra! Csak egy határ



APRÓHIRDETÉSEK

Perfekt gyors- és gépirónó szonali belépésre állást keres. Leveleket „Elsőrangú munkaező” jelígen a kiadó továbbítja.

Házvezető vidékre, 40-től 50 évesig kerestetik, aki a kóser főzést önállóan vállalja. Cim Izsák Farkas Targu-Mures, Lajos király-ut.

Reuniunia Talmud Thora Gherla. 7974

Két fiatalember, vagy felsőbb oszt. diák kosztot, lakást kaphat Egyetem-u. 5., ajtó 3.



SOMLYAI
BLONDEL KERÉTKÉSZÍTŐ
KOLCZOK

Str. Iuliu Maniu 7.

Idősebb hivatalnok 30 éves praxissal bizalmi állást keres, perfekt magyar-német, eddig vezetőállásban volt. Szükség esetén ovadékkal rendelkezik. „Városha vágyom” jelíge

Könyvszükségletét az Uj Kelet könyvszolgáltatói fedezze! Bárhol megjelent könyvek beszerzését vállaljuk.

**„Elite”
cipő-
üzletben**

legelőgásabb s legolcsóbb cipőket vásárolhatja. Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 65.

Jó kóser házikoszt kihordásra kapható Buza-u. 2. (Egyetem mellett).

Hímzést olcsón vállalunk, Lehel-u. 4. [Itrada Ciordas].

Zongorárat adok. Cim a kiadóban „III. akadémista” jelíge.

Egy torino Fiat 35 HP szép karosseriával, 23 üléses, fuvott gumival eladó. Megtekinthető Petőfi-u. 19. sz. 7998

Zsidó vallású, ügyes arany- és kautschukmunkákban alapos jártassággal bíró, nem katonai fogtechnikus január elsejétől, vidéki városban fogorvosnál alkalmazást nyerhet. Ajánlatok, amelyekben fizetési feltételek és bizonyítványmásolatok is vannak, „Fogtechnikus” jelíge a szerkesztőség címére küldendők továbbítás végett. 7992

**Hölgyek
figyelmébe!**

Mindenemű modern hajmunkák, tambourir választék, kizárólag elsőrendű anyag s készítmény, L'Oréal-Henné minden színben kapható. Megrendelést vidékre is eszközölk. Vágott hajat kicsinyben és nagyban veszek. —
Mussa Gyula Cluj
Str. Memorandului 10

Mérlegképes könyvelő délelőti vagy délutáni könyvelést vállal, román, magyar vagy német nyelven. Szíves megkereséseket „Perfekt” jelíge alatt a kiadóba kér. 7988

Főkönyvelő, teljesen önálló munkaező, sok évi gyakorlattal, román, német nyelvtudással, állást keres. Szíves megkereséseket „Mérlegképes” jelíge alatt a kiadóba kér. 7987

Két izr. tisztviselő vagy tisztviselőnek lakást ellátással kaphat vagy csak kóser ebéd-vacsora kosztot. Ugyanott tarbutista gyermekek ellátással felvétetnek Kiss-u. 1. 7990

Turini Fiat Luxusautómat nagyon olcsó árban eladnam vagy elcserélném üzemképes 2-3 tonnás teherautóval. Megtekinthető Cluj, Regels Ferdinand 6. 7989

Keresek mielőbbi belépésre egy segédet a fűszer, vas és rőtőszár szakmából. Olyan, ki kettő, vagy mindhárom szakmában jártas, előnyben részesül. Román, magyar és német nyelvi beszélőse szükséges. [Sárkány]. 7995

Jó és olcsó kóser ebédkoszt kapható kihordásra is, Str. Saguna (Bartha Miklós-utca 20), hátul az udvarban Génadéknál.

Uioara-n családi ház főutcán hat szoba, fürdőszoba, mellékhelyiségek, kerthelyiséggel, elköltözés miatt olcsón eladó. Értekezni Str. I. Ghica 2b.

Bükk kerétközpontját á 6 lej szállít ab raktár Natáli Vilmos cég, Blaj. 7994

**Ha Bukarestbe jön,
látogassa meg a**

SELECT S.A.

R.

Calea Victoriei No 48.

eukrászda és falatozó

fényes helyiségeit.

Elegáns szalonok a felmeletlen. Állandó kiszolgálás reggel 7 órától éjjel 1 óráig. Tea, tejeskávé stb. mindig kapható.

Esküvőkre, eljegyzésekre s ünnepekre megrendelések elvállaltatnak. Garantált csomagküldemények Nagyrománia bármely részébe.

Külön engros-osztály!

Rador 2586



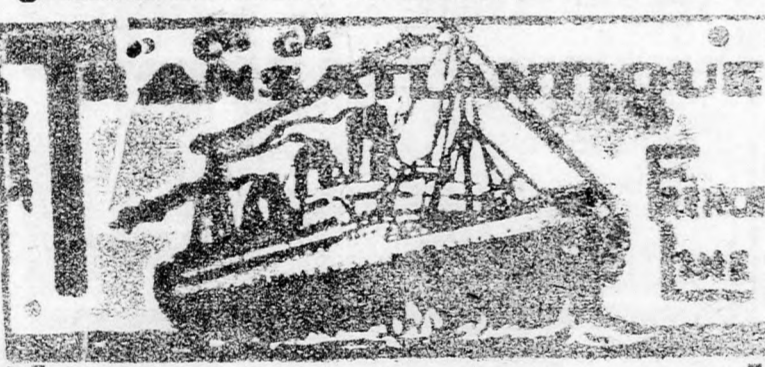
Longines
7 GRANDS PRIX
Legpontosabb óra

Izrael & Co.

szücs és szőrmedivatáruháza Cluj, Calea Victoriei No 2.

Tekintse meg szőrmedivat újdonságainkat!

Dundák, boák, nappa bőrkabátok és gyermekbundákbel nagy választék.



Személyposta — Gőzhajók

**Havro és Szt.-Nazaire-ból
Cuba és Mexiko
New-York és Canadába.**

**Felullagosítások és jegyek:
„SARNIA”-nál**

**București,
Pasagiul Comedia**

Felhívás

Erdély, Bánát, Körösvidék összes zsidó hitközségeihez

Az oradea-marei, satu-marei, baia-marei, reghinai sáserci izr. hitközségi elnökök Oradea-Maren folyó hó 9-én tartott értekezleten elhatározták egy az erdélyi, bánáti, körösvidéki összes hitközségi alkalmazottakra kiterjedő tehát országos nyugdíj-egyezménytel mielőbbi létesítésére vonatkozó akció megindítását.

Ezen határozat értelmében felhívjuk az összes hitközségeket, hogy az összes tisztviselőkről haladéktalanul küldjék ke a következő adatokat az oradea-marei orth. izr. hitközség irodájába.

1. Név.
2. Foglalkozás.
3. Életsor.
4. Szolgálati ideje.
4. Évi összifizetés részletezve törzsfizetés és pótlék.
6. Család tagjainak száma, nom és kor.

Figyelmeltetjük az összes hitközségeket és rabbinusokat, hogy a körletben lakó oly megszöötött jelentsek be, kik esetleg nem szervezett hitközségek, hanem alkalmeszerien metsző alkalmazás a összeállított falusi bale-batimok ideiglenes alkalmazottai, mert a nyugdíjgyűléslet céljai közé tartozik ezen ideiglenes és öregségükre a nyomorok színt emberek késő éveinek a nyomor elleni lehető megvédése is.

Az előkészítő bizottság.

ELADO

Egy Dautz motor (12691 sz.) 60 HP. 2 cilinderes benzínre, komplett üzemképes állapotban.
Egy benzín motor 35 HP. egy cilinderes Oser és Bauer márka, üzemképes állapotban.
Egy fél stabil-gép 90 HP. (1132 sz.) Theodor Sighel márka, két cilinderes, dupla expanziós, a kazán fűti felületé 91 m. p., üzemképes állapotban.
Egy gőzgép 45 HP. egy cilinderes, üzemképes állapotban.
Egy benzín motor, KURLEI márka, Gas Oil Engine 12 HP., üzemképes állapotban.
Egy háromfázisú generátor A. E. G. márka [2054922 sz.] Volt 500, ampére 23,1, kilowatt 20, fordulatszám 1000, komplett, üzemképes állapotban.
Egy áramfejlesztő generátor, LAHMAYER márka [37543 sz.] Volt 220, ampére 95, kilowatt 20,9, fordulatszám 700.
Egy áramfejlesztő generátor, GIDLDZINSKI márka [Berlin, 19064 sz.] Volt 240, amp. 150, kilowatt 36, fordulatszám 60.

Mind ezek a gépek abszolút jó és üzemképes állapotban vannak. Megtekinthetők Bacău megyében egy nagy ipari vállalatnál. Irásbeli ajánlatok „Industria Mare” jelíge alatt a **D. Adania hírdetési irodához Bukaresti, Str. Sărindar 4. sz. alá** Intézendők. Közvetítők nem díjaztatnak.

Gépszij!

Különböző bel- és külföldi talp és finomaru, cserző anyagok, valamint gépszij prima külföldi versenyképes árban kapható

Sámson Manó

börtüzetében, Cluj, Piata Mihai Viteazul (volt Széchenyi-tér 36), Str. Regina Maria 12. (volt Deák Ferenc-u. 12.) Telefon 889. Fűtőzet és iroda Széchenyi-tér 36. Irodatelefon 387. R. Mosse 4002